

ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ СІМЕЙНОЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Фокін О.В.,

*студент магістратури напрямку «Медіація та менеджмент конфліктів»
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна
e-mail: Alexey.Fokin@ukr.net*

У світовій практиці ефективність медіації доведена численними дослідженнями, проведеними в країнах англо-саксонської правової сім'ї. Вирішення конфліктів до звернення до суду досягається у 70-80% випадків кожних сімейних пар, що звернулися до медіаторів. Майже 90% усіх сімейних пар, які звернулися за допомогою, залишаються задоволеними досягнутими угодами. Для досягнення прийняттого для обох сторін рішення щодо конфліктного питання в середньому потрібно 12 годин [1].

Відповідно до шкали Холмса і Рея «Топ-10 найбільш стресових життєвих подій» справи, що пов'язані із сімейними конфліктами (зокрема, розлученнями) знаходяться на другому місці в рейтингу найбільш стресових подій у житті людини [2]. Сімейні конфлікти, що пов'язані із розлученням та поділом майна випереджають переживання, пов'язані із ув'язненням або навіть смертю родича. «Сімейні справи» дійсно завжди дуже емоційні, а причини таких конфліктів часто мають приховані складові. Ці самі складові можуть виявитися «ключами» для мирного врегулювання спору. Спрямування сторін до їхнього пошуку є одним із завдань медіатора. І це є її суттєвою відмінністю від судового порядку розгляду справи, який у порівнянні із медіацією є суто технічною процедурою.

Це пояснює, чому в Західних країнах найпопулярнішим способом вирішення сімейних спорів є сімейна медіація, яка вважається одним з найбільш поширених видів медіації. Зазвичай сімейна медіація застосовується для врегулювання розбіжностей, які виникають під час розлучення подружжя та стосуються питань проживання батьків і дітей, виховання та спілкування з дитиною, сплати аліментів, поділу майна.

У Німеччині, Австрії, Данії, Фінляндії, Нідерландах, США сімейна медіація стала одним із затребуваних видів медіації. Сьогодні сімейні медіації проводять як практикуючі медіатори, так і державні службовці управлінь у справах молоді, спеціалізовані організації, асоціації та установи, місцеві органи опіки переважно щодо справ, пов'язаних з вихованням дітей після розлучення батьків [3].

Враховуючи той факт, що сімейна медіація дуже поширена в багатьох європейських країнах та США і стала найпопулярнішим способом вирішення сімейних конфліктів позасудовим способом. Маємо надію, що Україна запозичить позитивний досвід вирішення сімейних конфліктів шляхом медіації.

На нашу думку, для того, щоб сімейна медіація повноцінно запрацювала в Україні, необхідно ухвалити спеціальний Закон України «Про медіацію», в якому передбачити обов'язкове врегулювання деяких категорій справ шляхом медіації, в позасудовому порядку (зокрема справ про розлучення, поділ майна,

призначення аліментів тощо). Введення медіації, як обов'язкового досудового способу вирішення спору могло бути вдалою реалізацією ч.4. ст. 124 Конституції України та розгрузити суди від цих категорій справ [4].

Якщо проаналізувати статистику шлюбів і розлучень в Україні за 2018 рік, то за даними Державної служби статистики України, у 2018 р. було зареєстровано 228 411 шлюбів, а розлучень — 153 949 [5]. Ця інформація за даними органів державної реєстрації актів цивільного стану без урахування розірвань шлюбів, здійснених у судовому порядку та без урахування інформації з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Звісно, це офіційна статистика. Вона не має даних про проживання людей без реєстрації шлюбу або осіб, які перебувають у шлюбі, але при цьому не є родиною та з деяких причин не розлучаються.

І як це не прикро звучить, цей показник збільшився в порівнянні з попереднім 2017 роком. За цими цифрами скриваються десятки тисяч зруйнованих українських сімей і велика частина цих розлучень може перетворитися у судові справи. Якщо до цієї цифри додати справи про розлучення, що були розглянуті протягом 2018 року, судами першої інстанції (за даними Державної судової адміністрації України), а це біля 111,6 тис., то вбачається велике поле для роботи сімейних медіаторів. Саме завдяки медіації сторони можуть дійти до компромісу та покращити свої відносини. Не можна відкидати і ті випадки, де сторони сімейного конфлікту не примиряться, але з процесу медіації вони вийдуть з рішенням, яке буде задовольняти інтереси обох сторін. В такому випадку, в процесі медіації кожна із сторін буде мати можливість висловити свою позицію спираючись на дійсному інтересі та побажання щодо вирішення конфлікту.

Враховуючи вище наведене, на нашу думку прийняття профільного закону про медіацію, в якому буде закріплено обов'язковий порядок врегулювання деяких категорій справ в позасудовому порядку шляхом медіації та подальша популяризація медіації як успішного способу врегулювання конфліктів дасть великий поштовх для успішного розвитку медіації в Україні.

Найчастіше у справах про розірвання шлюбу, судді керуючись ст.111 Сімейного кодексу України, надають сторонам час для примирення. Згідно ст. 111 Сімейного кодексу України: «Суд вживає заходів щодо примирення подружжя, якщо це не суперечить моральним засадам суспільства». Важливою особливістю справ про розірвання шлюбу є те, що суд з урахуванням усіх фактичних обставин може відкласти розгляд справи та призначити подружжю строк для примирення, як це визначено ч. 7 ст. 240 Цивільного процесуального кодексу України, який не може перевищувати шести місяців [6], [7].

Доречним було б направляти в цей час сторони на медіацію. Це дасть змогу сторонам налагодити комунікацію і в більшості випадків вирішити спірні питання та повернутися до суду з мировою угодою або зовсім відмовитися від позову і зберегти добрі стосунки, може навіть і сім'ю.

Список використаних джерел:

1. Даниленко П. Сімейна медіація як альтернатива суду. *Юридична газета*. 2019. №38-39. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/simeyna-mediaciya-yak-alternativa-sudu.html> (дата звернення 07.11.2020).
2. Шкала Холмса і Рея «Топ-10 найбільш стресових життєвих подій». Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <http://bit.do/fKWco> (дата звернення 07.11.2020).
3. Потьомкіна Ю. Медіація у сімейних спорах: шлях до примирення, порозуміння та врегулювання. *Юридична газета*. 2019. №4-5. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/mediaciya-u-simeynih-sporah-shlyah-do-primirennya-porozuminnya-ta-vregulyuvannya.html> (дата звернення 07.11.2020).
4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Державна служба статистики України. За ред. І.Є. Вернера. Житомир. 2019. 482 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf (дата звернення 07.11.2020).
6. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-ІІІ / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст.135.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-ІІІ / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40. Ст. 492.